

LILLE HAVE MED MANGE ELEMENTER

LILLE GÅRDHAVE MED PLADS TIL DET HELE

På kun 160 m² er der blevet plads til gode siddepladser, drivhus, bassin, æbletræer og interessante planter året rundt.

TEKST: MARIAN HAUGAARD STEFFENSEN, HAVESKRIBENT. FOTO: ANN MALMGREN, FOTOGRAF.

HAVEPLAN: HANNE LYNGE JACOBSEN, HAVEARKITEKTGRUPPEN.DK

Midt i Hjørring bor Lene og Per Bøgh Johansen. Det fine, gulkalkede byhus ligger i byens ældste kvarter med brolagte stræder og tæt til naboen. Kun 160 m² muromkranset gårdhave har de. Alligevel har de fået en dejlig og frodig have med terrasse, spejlbasin, frugt og bær.

Fra intet til alt

»Vi bor i gårdhaven om sommeren,« fortæller Lene med et smil for at understrege, at det lukkede uderum er blevet som en forlængelse af huset. Et sted, hvor de spiser, slikker sol og læser avis. Lene plukker masser af frugt og sylter og bager, og her er mere end nok til familie og venner – også selvom haven kun er tre år gammel. Da Lene og Per besluttede sig for at tilkalde havearkitekt Hanne Lynge Jacobsen fra Havearkitektgruppen, var der faktisk intet i gårdhaven, som var værd at gemme, så de skulle begynde helt forfra.

»Vi havde fundet forskellige billeder, som viste noget af det, vi gerne ville have i gårdhaven,« husker Lene. »Det handlede meget om charme og stemning. Om forskellige steder, man kunne sidde, en terrasse, hvor der var plads

til, at vi kunne spise sammen med vores gæster, et drivhus og vand. Og så ville vi gerne have meget spiseligt, træer, stauder og bunddække, men ikke nogen plæne.«

Meget frugt i en lille have

Lene og Per Bøgh Johansen ønskede sig meget frugt. Derfor har havearkitekt Hanne Lynge Jacobsen integreret frugtbuske og -træer i haven.

Højstammede æbletræer, 'Belle de Boskoop' og 'Rød Aroma'.

Frugtespalier danner skærm og rum, og man høster meget frugt på et espalieret træ. Espalieret giver fin struktur, også i vintertiden.

Ribs og solbær er espalieret op ad murene og fylder ikke ret meget i en lille have. Man får plads til mere, og buskene yder alligevel godt.

Brombær er velegnet som klatreplante og er tilmed pyntelig.

Blåbær får fine høstfarver og virker også som prydbuske.

Skovjordsbær er et fint bunddække, for eksempel under frugtespalieret.

Vindruer kan bindes op under taget i drivhuset. De giver en fin skygge og fylder ikke nede i drivhuset.

Akser er vigtige i den lille have. Her er akser omgivet af et frugtespalier, som forstærker perspektivet og danner sit eget lille rum i haven.

FOTO: VEJSKIST UD LANT AF DANIELLE HJØRNING

Planteliste til haveplan

1. Æble, *Malus domestica* 'Belle de Boskoop'
2. Æble, *Malus domestica* 'Rød Aroma'
3. Æble (espalieret, forskellige sorter over bund af skovjordsbær), *Malus domestica*
4. Skovranke (espalieret på mur, forskellige arter), *Clematis*
5. Klatreroser, *Rosa* 'Penny Lane'
6. Solbær (espalieret på mur), *Ribes nigrum* 'Ben Hope'
7. Brombær (espalieret på mur), *Rubus fruticosus* 'Thornfree'
8. Ribs (espalieret på mur), *Ribes rubrum* 'Hvid Hollandsk'
9. Almindelig buksbom (kugle), *Buxus sempervirens* 'Arborescens'
10. Stor kejserbusk, *Viburnum x bodnantense* 'Dawn'
11. Storfrugtet blåbær (flere sorter), *Vaccinium corymbosum*
12. Storkenæb, *Geranium* 'Rozanne'
13. Elefantgræs, *Miscanthus sinensis* 'Undine'
14. Lysegule roser (egne)

Klatreplanter

Det er oplagt at bruge murflader til klatreplanter. De giver højde og masser af grøn frodighed og optager ingen plads. Skovranke (klematis) med forskellig blomstringstid, roser, brombær og espalierede frugtbuske dækker murene i denne have.

TIP

Den overordnede plan er vigtigst

Hanne Lynge Jacobsen fortæller, at det primære er at få lagt den overordnede plan. Drivhuset skulle placeres, så det fik så meget lys som muligt, og så det ikke lå for tæt på boligen. Derfor ligger det nu i havens nordøstlige hjørne, så solen strømmer ind fra syd og vest. Dernæst skulle der lægges en plan for resten af arealet. »I en så lille have er det rigtig vigtigt at udnytte hele arealet fra væg til væg. Derfor har jeg udnyttet arealet i dets fulde længde i havens akser, sådan at man kan se helt til bunden både på kryds og på tværs,« forklarer Hanne og uddyber: »Den ene akse går fra gangarealet foran huset og ned til havemuren mod nord. En anden går via trædesten over et lille spejl bassin ned til døren i drivhuset, og en tredje akse løber på tværs og udgør et gangareal med plads til et lille bord og et par stole.

Rum er også gode i en lille have

Da der ingen plæne er som fordelingsrum, har Hanne brugt den ene akse som adgangsvej til havens øvrige områder. Aksen består af en havegang omgivet af espalierede æbletræer, som er plantet, så der opstår porte ud til havens siddepladser. Det høje espalier deler haven op og udgør i sig selv et lille, smalt rum. Foran drivhuset er en fliseplads, som er stor nok til, at seks-otte mennesker kan sidde omkring spisebordet, men ikke større end nødvendigt. Imellem spisepladsen og boligen ligger et smalt spejl bassin, så det også kan ses indefra stuerne. Bassinet genspejler himlen, og her er altid liv fra havens mange fugle. Et stort 'Belle de Boskoop'-æbletræ giver højde og perspektiv i denne del af haven.

I den modsatte side har Hanne indskudt en smal siddeplads, hvor man netop har plads til en enkelt liggestol, så man kan sidde i fred midt i den frodige beplantning. Endnu er det mest stauderne, der gør sig bemærket her. Men ►

Øverst Set ovenfra fornemmes den frodige haves struktur. Spisepladsen og vandspejlet giver luft i den ene del af haven, og frugtespalieret danner rum og en lang akse.

Nederst til venstre Lene plukker brombær, som hun bruger til en lækker romtopf. Planten vokser som espalier op ad muren.

Nederst til højre Når ribs og solbær espalieres, fylder de ikke meget i haven, og alligevel giver de masser af bær. Her er det hvid ribs.

Øverst Fra en sideindgang fører en akse hen langs boligen, så man oplever gårdhaven i hele dens bredde. Her er også plads til et lille bord og et par stole.

I midten I hjørnet mod garagen har Lene og Per en skøn siddeplads. En kejserbusk er plantet inde i bedet, i en bund af lodden løvefod. Busken vil med tiden afskærme siddepladsen og danne rum i denne del af haven.

med tiden vokser blåbærbuske og en vinterblomstrende kejserbusk sig så store, at de danner en afgrænsning, så man ikke ser hele denne del af haven i ét kig. »Det er vigtigt med rum, også i en lille have, men da denne have er omgivet af høje mure, og huset er i to plan, så skal der også være noget luft i haven. Og det er vandspejlet med til at give,« forklarer havearkitekten.

Høje naboer kræver modspil

Perspektiv og noget, der fylder i højden, får haven blandt andet fra de fritvoksende æbletræer. »Når huset og omgivelserne er høje, så nytter det ikke noget, at beplantningen holder sig under én meter. Der skal være noget, som sætter haven i forhold til omgivelserne. Noget, der har pondus og højde. Man kan sagtens have mindre ting under træerne og ved siden af, men det hele må ikke være småt, bare fordi haven er lille,« fastslår havearkitekten Hanne og tilføjer, at elefantgræsser, blåbær og kejserbusk også har en vis fylde og højde, som gør gårdhaven godt.

Lene og Per er glade for deres frodige gårdhave. Her er alt det, de havde ønsket sig. »Om sommeren er vi næsten ikke i stuen,« smiler Lene og tilføjer: »Og så er det en nem have, der stort set kan klares ved lidt klip og nipning, når jeg alligevel er i haven.«

I drivhuset er der både plads til tomater, agurker, vin og en hyggelig spiseplads. Her opholder Lene og Per sig fra det tidlige forår til langt ud på efteråret.